

Strutsen på akuten

På akuten träffar jag en man i sextioårsåldern som har ramlat och slagit i huvudet i en klippa. Det har blivit en stor sårskada som sträcker sig från pannan och 25 centimeter rakt bakåt mot nacken. Såret är djupt och går hela vägen ned till skallbenet. Mannen är dock vaken och vid gott mod, trots att han tillbringat natten på en brits på akuten.

Nattjouren, som först träffade patienten, har snabbt sytt ihop såret och beställt en röntgenundersökning för att utesluta fraktur. Jag tittat på röntgenbilderna och ser att det finns en främmande kropp som är inkilad i skallbenet. Den är rund, lite ojämn och kanske 3 millimeter stor. En liten sten kanske?

Arbetsrutinerna här i Sydafrika är anorlunda än vad jag är van vid, så jag söker kirurgen och frågar om råd.

»Öppna och ta ut den då«, svarar han glatt. »Ska jag ta upp honom till operation« frågar jag. »Absolut inte«, svarar han, gör det nere på akuten.

Jag börjar klippa upp nattens suturer, bedövar och känner längs med skallbenet men kan inte hitta någon ojämnhet eller främmande kropp. Kirurgen ansluter, och vi tittar tillsammans på röntgenbilden och kommer överens om var vi tror att stenen kan vara.

Mannen är stoisk på det sätt som äldre patienter ofta är, märkt av ett hårt liv, och verkar inte störas av våra ansträngningar. Efter ytterligare en stunds letande i såret utan framgång kommer kirurgen med en idé. Vi sträcker ut ett gem och tejpas fast det längs med såret och röntgar om. Till skillnad från såret syns gemet tydligt på röntgen, och vi kan därefter konstatera att stenen sannolikt inte kan ha kommit in via såret.

Efter ett nytt samtal med patienten

En del patienter och möten minns man och bär med sig hela livet. Ibland är det för att de har varit med om något ovanligt; för att de varit tappra, vänliga eller otrevliga. Vissa patienter minns man utan att veta varför.

kommer han ihåg att han varit med om en motorcykelolycka i ungdomen och då slagit upp ett sår i huvudet. Kanske har stenen kommit in då och varit där i alla år?

Det blir en historia utan svar. Det finns i alla fall ingen anledning att försöka ta bort den, utan i stället kvarstår

bara arbetet att sy ihop såret igen. Det är ett stort sår och det är tidsödande, så vi småpratrar under tiden.

Det visar sig att han är uppvuxen på en strutsfarm hundra kilometer norr om Pretoria. Han berättar om livet på farmen och kärleksfullt om djuren där. Strutsen är världens största fågel och ett magnifikt djur; en fullvuxen struts-hane kan väga över tvåhundra kilo. De har oerhört starka ben och en kraftig spark som kan döda ett fullvuxet lejon, men de kan bara sparka rakt bakåt.

Köttet från strutsen är nästintill fritt från fett, och smaken påminner om kalv.

Allt detta och mer berättar mannen för mig medan jag syr ihop honom.

En del patienter och möten minns man och bär med sig hela livet. Ibland är det för att de har varit med om något ovanligt; för att de varit tappra, vänliga eller otrevliga. Vissa patienter minns man utan att veta varför. Ibland minns man dem för att de lärt en något; som att det är en myt att strutsar gömmer huvudet i sanden.

Foto: Colourbox

Jakob Endler
ST-läkare,
Södersjukhuset,
Stockholm

Stenen i patientens huvud – kom den från strutsfarmen?